

Kompetansekartlegging for kulturskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold (BTV)

Rapport

2018

 NORSK KULTURSKOLERÅD

Innledning

Denne rapporten presenterer data fra en undersøkelse som ble gjort i kulturskolene i region BTV (Buskerud, Telemark og Vestfold) i 2016. Undersøkelsen kartlegger formell kompetanse hos kulturskolelærere, og etterspør rektorenes tolkninger av kulturskolepedagogenes kompetanse i lys av krav og intensjoner i rammeplanen.

Prosjektet ble igangsatt av regionstyret i kulturskolerådet BTV fordi det i en gryende dialog mellom kulturskolefeltet og den regionale høgskolesektoren ble synlig et behov for mer forskningsbasert kunnskap. Det eksisterte ingen omforent forståelse i kulturskolefeltet over hvilke kompetanser som feltet kunne ha bruk for mer av i framtiden. Den nye rammeplanen som nå ligger til grunn for kulturskoleaktiviteten i de fleste kommuner var på den tiden ute på høring, og dette la premisser for refleksjoner over hvilke kunnskaper og ferdigheter det var behov for.

Det ble erfart at uten en bedre oversikt over hva som finnes av formell og reell kompetanse blant de ansatte, og omkring ledernes vurdering av denne, så var det vanskelig å vite hva kulturskolefeltet kan be om hos utdanningstilbyderne. Det var også usikkerhet om det finnes et misforhold mellom den formelle kompetansen som allerede er levert og tilbys gjennom utdanningssystemet og den reelle kompetansen det er behov for i praksisfeltet.

Det ble laget en surveyundersøkelse som ble sendt ut per e-post, og som ble besvart av rektorene. Det er viktig at det er *rektorenes vurderinger av kulturskolens kompetansebehov* som ligger til grunn i denne rapporten, ikke pedagogenes følte behov. Undersøkelsen sier dermed ikke noe om kulturskolepedagogenes ønsker og behov for sitt arbeid.

Surveyen ble sendt ut til alle de 45 kulturskoler som fantes i Buskerud, Vestfold og Telemark i 2016. Det ble gjort et målrettet arbeid både i forkant og underveis for å motivere til høy respons. Tematikken ble drøftet på flere rektormøter og styresamlinger, slik at det var en høy bevissthet om at kartleggingen skulle skje.

Det ble registrert svar fra 43 skoler. Noen av svarene var ikke komplette, med enkelte spørsmål utelatt. Dataene ble gjennomgått, og det ble ikke funnet usannsynlige tall og

rapporteringer som tastefeil eller liknende. Det er også gjort kontroll opp mot grunnskolens informasjonssystem¹, som har sammenliknbare tall for blant annet stillingsvolum, fagtilbud med mer, og dette viser at de data som er oppgitt av respondentene er troverdige.

Foreløpige resultater ble også presentert for - og drøftet med - 20 av rektorene samt flere representanter fra den regionale høgskolesektoren i et dialogseminar på Høgskolen i Sørøst-Norge 14. april 2016 (nå Universitetet i Sørøst-Norge).

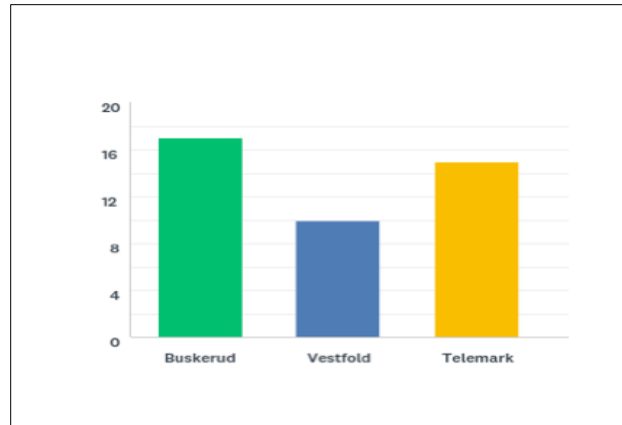
Takk til styret i Norsk kulturskoleråd BTV for velvillig tilrettelegging, til alle rektorene i BTV-regionen for deres svar og engasjement samt til Universitetet i Sørøst-Norge som tilrettela for dialogseminaret.

Ansvarlig for undersøkelsen og forfatter av rapporten er FoU-leder i Norsk kulturskoleråd, Anders Rønningen. Ta gjerne kontakt per e-post dersom det er spørsmål eller ønske om utfyllende informasjon. Aktuell e-postadresse: anders.ronningen@kulturskoleradet.no.

---

¹ <https://gsi.udir.no/>

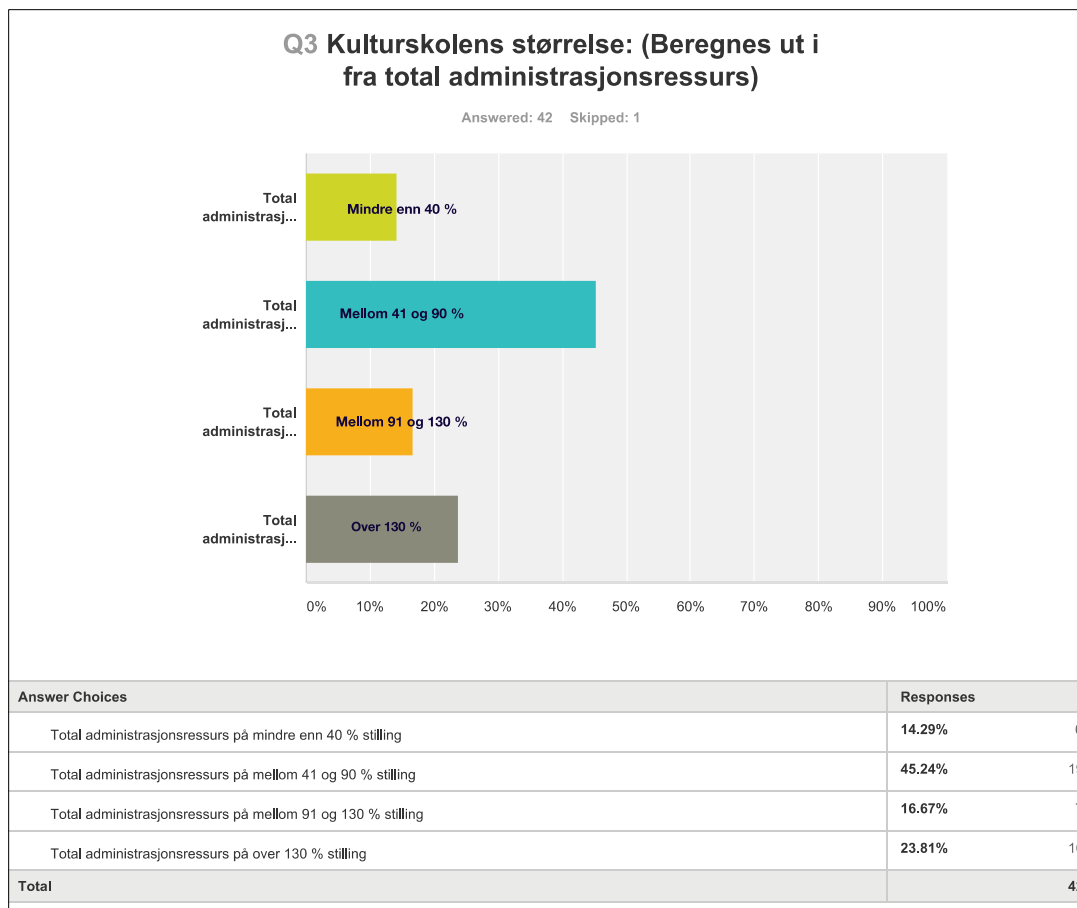
1. **Fylkestilhørighet.** Følgende figur viser fordelingen av kulturskoler det er svart for i undersøkelsen på de tre fylkene. (N=42)

2. **Tilhørighet til virksomhetsområde.** Kulturskolene er organisert under forskjellige kommunale virksomhetsområder. Følgende figur viser hvordan kulturskolene er organisert. Kultur= 22, Skole= 16, Annet = 4. Av de som oppga «annet» var samtlige organisert i en felles enhet der både kultur og oppvekst var sammen. (N=42)

3. **Størrelse/administrasjonsressurs.** Det ble spurt om hvor stor stillingsressurs som ble brukt på administrasjon. Dette kan fungere som et mål på kulturskolens generelle størrelse og kulturskolens omfang. Følgende figur viser kategorier for administrasjonsressurstørrelse for de rapporterte skolene:

4. **Antall ansettelsesforhold i kulturskoleundervisning.** Det ble rapportert at 536 personer hadde ansettelsesforhold knyttet opp til undervisning. Undervisningspersonell som er ansatt i flere kommuner er sannsynligvis rapportert begge steder. Dette tallet beskriver derfor antall unike ansettelsesforhold i alle kommunene det er rapportert for. (42 skoler (N=42)). Merk også at dette tallet ikke betegner totalt personer ansatt i kulturskolen, bare de som er involvert i undervisning. Vi vet imidlertid at mange kulturskoleledere også har undervisning og er derfor regnet inn.
5. **Ansatte med stilling også i andre kulturskoler.** På spørsmålet om hvor mange ansatte som også har stillinger i andre kulturskoler ble antallet 96. Der kombinerte stillinger involverer flere kommuner innenfor populasjonen, vil det være rapportert to ganger for én person. Men det kan også gjelde kombinerte stillinger inn i kommuner over fylkesgrensene, og utenfor BTV. Dette gjør det oppgitte tallet svært usikkert. (N=42)

6. **Ansatte med stilling også i grunnskolen.** På spørsmål om hvor mange i personalet ved kulturskolene som også har stilling i grunnskolen ble det rapportert om 48. Dette er et noe enklere tall å forholde seg til, fordi det er mindre sjanse for kryssende data. Dette betyr at 9 prosent av alle ansatte også arbeider i grunnskolen. Det svarer til at det i gjennomsnitt er cirka én person i alle regionens kulturskoler som også arbeider i grunnskolen.
7. **Andel ansatte med utdanning fra utlandet.** På spørsmål om hvor mange av de ansatte som har sin utdanning fra utlandet, ble det totalt oppgitt 113. Med andre ord har omlag 21 prosent av alle ansatte i kulturskolene i BTV sin utdanning fra utlandet.
8. **Total stillingsressurs.** Den totale stillingsressursen som er rapportert for skolene er 217,78 årsverk.² Dette innbefatter alle stillinger. Dette gir et gjennomsnittlig årsverk på cirka 5,2 for kulturskolene i BTV. (N=42)
9. **Fagfordeling og fordeling på stillingsprosent.** Stillingsressurs, grad av formell fagutdanning og formell pedagogisk utdanning ble rapportert for hvert enkelt fag. Det følgende skjemaet gir en oversikt over fagfordelingen. Tabellen viser også hvordan utvalget av lærere det er rapportert for³ fordeler seg på fordelt på stillingsprosent. Dette var forhåndsdefinerte kategorier på henholdsvis «lav stillingsprosent» (mindre enn 25 prosent-stilling), «middels stillingsprosent» (25-55 prosent) og «høy stillingsprosent» (mer enn 55 prosent). (N=501)

---

² Spørsmålet ble besvart direkte av 41 respondenter, men tall for respondent nr. 42 er skjønsmessig beregnet ut i fra de andre svarene som er angitt av denne respondenten, og lagt inn i matrisen manuelt.

³ Ved å sammenholde andre spørsmål i denne undersøkelsen samt ved å sammenholde tall fra denne undersøkelsen og Grunnskolens informasjonssystem (GSI), kan vi vite at det ikke er rapportert for samtlige lærere her. Noen lærere har ikke blitt gjort rede for under sine fag. Dette er en feilkilde som bunner i at noen informanter bare har fylt ut de innledende spørsmålene og ikke gitt data for de enkelte fagene. Dette påvirker bare den totale mengden det er rapportert for, og endrer ikke på prosentvis fordeling videre. Antallet lærere det her er rapportert for er 501. (N=501)

	Med lav stillingsprosent	Med middels stillingsprosent	Med høy stillingsprosent	Tot.	Årsverk stillingsressurs på faget
Musikk	130	174	103	406	148,3
Dans	16	13	6	35	11,2
Drama/teater	13	6	2	21	5,7
Skapende skriving	4	0	0	4	0,3
Visuell kunst	17	10	3	35	9,3
Totalt	180	203	114	501	175

Ut av dette kan vi også få en oversikt over hvor store stillingsstørrelser de ansatte i undervisning har. Vi ser at

- 36 prosent har lavere stillingsprosent enn 25.
- 41 prosent har stillingsprosent på mellom 25 og 55.
- 23 prosent har stillingsprosent på mer enn 55.

10. Undervisningspersonalets grad av formell utdannelse i det fag de underviser i.

Her oppsummeres data rapportert for de enkelte fag i en sammensatt tabell om formell fagkompetanse. I tabellen er data for alle fag slått sammen. Dette fordi datagrunnlaget på de minste fagene er tynt, og fordi det ikke var signifikante forskjeller mellom grad av formell fagkompetanse mellom fagene.

I en undersøkelse som dette må det gjøres et valg om hvorvidt man skal forsøke å få så eksakte data som mulig, eller om det skal være mer romslige kategorier som ikke tar for lang tid til for respondentene å fylle ut, og dermed gi et bedre datagrunnlag. Det ble valgt svaralternativer i følgende kategorier for å måle grad av formell fagkompetanse:

- a) for lærere som ikke har formell utdannelse i sitt kunstfag, eller mindre enn ett års utdannelse.

- b) lærere som har ett år eller inntil tre år (som typisk vil være et årskurs, et grunnfag/mellomfag eller liknende).
- c) lærere med tre år eller mer (som for eksempel faglærerutdanning, bachelor eller master).

N=501	Med lav stillingsprosent	Med middels stillingsprosent	Med høy stillingsprosent	Gjennomsnitt for hele gruppen
Andel lærere uten fagutdanning	22,7%	28,4%	9,5%	20,7%
Andel lærere med noe fagutdanning	18,8%	28,4%	11,5%	19,4%
Andel lærere med full fagutdanning	58,5%	43,2%	78,5%	59,9%

Vi kan se signifikant forskjell i formell fagkompetanse mellom pedagoger som er ansatt i store stillinger og de i mindre stillinger. De med høyest stillingsprosent har også høyest utdanning. Tallene ovenfor viser at av ansatte i stillinger på over 55 prosent har omlag 78 prosent kunstfaglig utdanning på tre år eller mer.

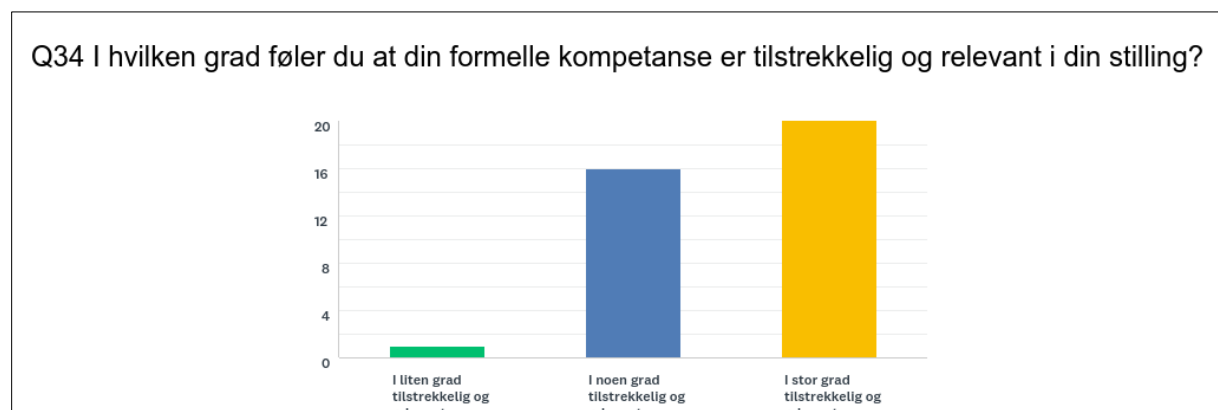
11. Formell pedagogisk kompetanse hos ansatte som underviser. Surveyen etterspurte også informasjon om pedagogisk utdanning hos kulturskolelærerne. Dette inkluderer pedagogiske innretninger på faglærerutdanninger, PPU-utdanninger og annen pedagogisk utdanning som tilsvarer minst ett år. Merk likevel at denne pedagogiske utdanningen ikke behøver å være fagspesifikk. Undersøkelsen skiller ikke på generell pedagogisk kompetanse og fagspesifikk pedagogikk og didaktikk.

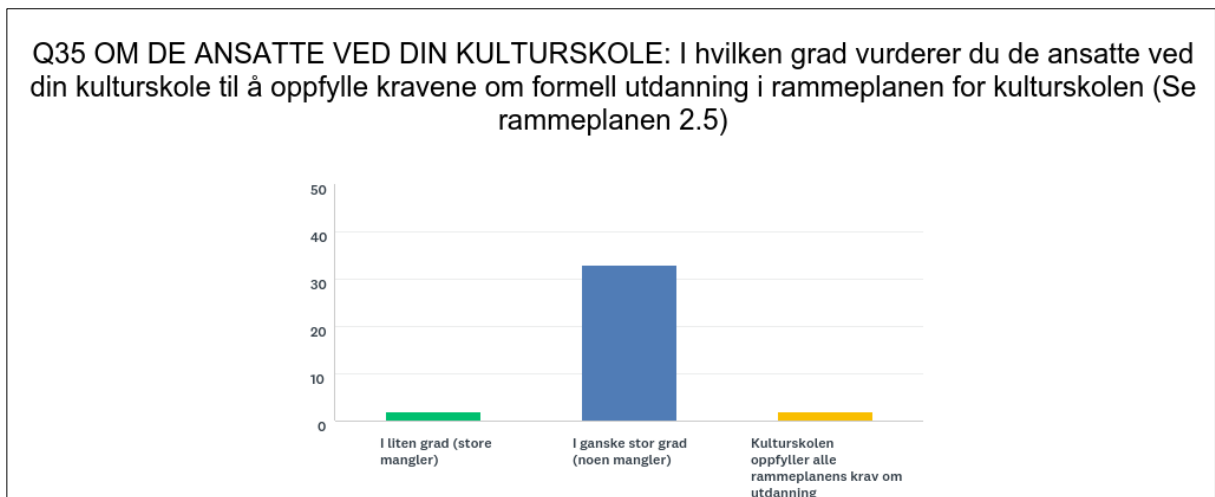
Det er ikke lett å kvantifisere formell pedagogisk utdanning. Det er også vanskelig å vurdere relevansen på den pedagogiske utdanningen. «Ett år eller mer» behøver da ikke bety at læreren har fått didaktiske verktøy knyttet til sitt instrument eller fag gjennom fagdidaktisk utdanning for å undervise i sitt fag. Det er heller ikke målt hvor mye generell pedagogisk kompetanse som er innbefattet i utdanningen. Av den grunn er disse dataene bare egnet til å vurdere formell pedagogisk utdanning, ikke utdanningens relevans for stillingen.

N=501	Med lav stillingsprosent	Med middels stillingsprosent	Med høy stillingsprosent	Gjennomsnitt for hele gruppen
Andel lærere med formell pedagogisk utdanning	57,7%	87,7%	73,5%	71,9%
Andel lærere uten pedagogisk utdanning	42,3%	12,3%	26,5%	28,1%

12. Rektorenes syn på egen formell kompetanse. Rektorene ble spurt om hvorvidt de følte at sin egne formelle kompetanse var tilstrekkelig og relevant for sin stilling. Figuren nedenfor viser svarene. (N=37)

13. **Rektorenes generelle vurdering av egne ansattes formelle kompetanse.** De ble videre bedt om å gjøre en generell vurdering av sine ansattes *formelle* kompetanse, hvorvidt denne er tilstrekkelig i forhold til de krav som rammeplanen anbefaler. Figuren nedenfor illustrerer at det i de aller fleste kulturskoler finnes noen mangler i forhold til formell kompetanse. (N=37)

14. **Rektorenes vurderinger om formelle kompetansebehov i personalet.** Surveyen etterspurte hvilke kompetanser rektorene mener trengs mer av for å realisere deres visjoner for kulturskolen i tiden framover. Spørsmålet lød som følger:

På hvilke områder trengs det mer/annen formell kompetanse for å kunne realisere dine visjoner for kulturskolen i tiden framover? Her ble det levert 32 svar i fritekst, og disse er analysert og kategorisert (N=32):

- Gruppeundervisning.* Hele 14 ganger finner en et ønske om mer kompetanse for undervisning i grupper. Med tanke på at det ikke ble gitt verken forhåndsdefinerte kategorier eller andre former for styrende forslag på forhånd, er dette et ganske høyt tall.
- Klasseromsdidaktikk og kompetanser for samarbeid med grunnskolen.* I sju svar er det eksplisitt referert til klasseromsdidaktikk og kompetanser for å samarbeide med grunnskolen.
- Generell pedagogisk og didaktisk kompetanse.* I fem av svarene ønskes det mer

generell pedagogisk eller didaktisk kompetanse.

d) *Utvidet fagtilbud og tverrfaglighet*. I fem av svarene ønskes det kompetanse for å starte tilbud innen andre fag, eller oppdatert kompetanse innen et fag. For eksempel breikdans, videoredigering og liknende.

e) *Digital kompetanse*. I tre av svarene er det også ønsket høyere digital kompetanse.

Følgende kompetanser er nevnt én gang: flerkulturell kompetanse, endringskompetanse, ungdomskompetanse, helhet og sammenheng, korpsdireksjon.

15. Rektorenes vurdering av kompetansebehov for programmene i rammeplanen. I og med at den nye rammeplanen setter mer detaljerte krav til undervisningen gjennom at den ordnes inn under tre programmer, ble det spurt hvilke kompetanser som kulturskolen trenger mer av for å svare opp til intensjonene i rammeplanen. Her ble det også lagt opp til svar i fri tekst, ordnet under kategoriene «for breddeprogrammet», «for kjerneprogrammet» og «for fordypningsprogrammet». Merk at her er det *ikke* spurt etter *formell* kompetanse. (N=29)

Under rubrikken for **grunnprogrammet** svarte 80 prosent av rektorene at det var behov for mer kompetanse innen gruppeundervisning og klasseledelse. 17 prosent meldte et behov for mer breddekompetanse og tverrfaglig kompetanse. Tre prosent (dvs. én respondent) mente at undervisning på breddeprogrammet først og fremst handler om personlig egnethet.

For **kjerneprogrammet** var det ingen klare tendenser i materialet. Cirka 50 prosent svarer eksplisitt at de er godt dekket her. Andre kompetanser som ble meldt under denne kategorien var digital kompetanse, tilpasset opplæring, visuell kunst, klasseledelse, gruppeundervisning.

Under **fordypningsprogrammet** rapporteres det også om at det i stor grad finnes tilstrekkelig kompetanse. Hele 13 respondenter svarer at de har tilstrekkelig kompetanse alene eller i samarbeid med andre kommuner. Åtte respondenter bemerker at dette må samarbeides om («Her må vi jobbe regionalt!» / «Må skje i samarbeid med større

kulturskoler» / «Samarbeid med nabokulturskoler» og liknende). I tillegg nevnes masterklassedidaktikk, kompetanse til å planlegge langsiktig, utøvende kompetanse, musikkteori, digital kompetanse, flerkulturell kompetanse, direksjon.

16. **Rektorenes ønsker for innhold i kurs og videreutdanninger.** Figuren nedenfor viser en ordsky generert ut i fra hvilke begreper som ble hyppigst brukt av rektorenes svar på spørsmålet om hva kurs og etter/videreutdanninger bør inneholde for å svare til kulturskolenes behov. (N=31)

Q38 Dersom det skulle organiseres kurs/etterutdanning for å øke kompetansen der din skole/dine pedagoger trenger det mest, hva ville dette måtte inneholde?

Pedagogikk Metodikk Undervisning
Undervisningsmetoder **Gruppeundervisning**
Kurs **Gruppetodikk** Fokus Praktisk

73 prosent av respondentene svarer her at det bør ha med å øke pedagogisk kompetanse omkring varierte undervisningsmetoder og særlig gruppeundervisning å gjøre. I tillegg er følgende nevnt én eller to ganger: tilrettelegging av tilbudsporteføljen, IKT, fagplanarbeid, tverrfaglighet, ungdomskultur, barnekunnskap, tenke ut av boksen (nytenkning).

17. **Generelle merknader.** Det ble gitt mulighet for å gi tilbakemelding av generell art og kommentarer. Her ble det levert elleve svar, som i forskjellig grad handlet om kompetansesituasjonen i kulturskolen. Følgende fem sitater gjengis her idet de adresserer kompetansesituasjonen direkte, og at de også gjenspeiler en debatt i feltet. De kan også tjene som utgangspunkt for videre drøftinger:

- a) Hovedproblemet vårt er ikke mangel på kompetanse, men mangel på fleksibilitet og oppdatert kompetanse. Det har vært holdt etterutdanningskurs i gruppeundervisning med jevne mellomrom de siste 15 årene uten at det har ført til at lærerne er blitt mer

fortrolige med eller motivert for gruppeundervisning. Musikkutdanningen i Norge er konservativ og våre lærere er preget av det. Jeg vet ærlig talt ikke hva som må til for å få til de endringene vi ønsker oss. Her må høyskolene på banen med mer moderne utdanning- og det må forskes mer innen feltet.

- b) Utdanningsnivået i min kulturskole er høy, noen ganger får jeg inntrykk utdanningsnivået er for høyt. Det betyr at lærerne er mer motivert for å undervise de eldste elevene og fordypningsprogrammet enn i hovedgruppen av elever. Noen uttrykker også misnøye med elevgrunnlaget fordi man har kompetanse til å undervise på et høyt nivå. Det kommer frem i medarbeiderundersøkelser i spørsmål om kommunene utnytter kompetansen til den enkelte. Vi har noen lærere uten utdanning fra kunsthøgskole, men med vekt pedagogikk som gjør en veldig god jobb. Kunne ønske meg en annen holdning til det å lære bort kunstfag. Mange henger fortsatt i mesterlærer rollen.
- c) Per i dag er situasjonen at de lærerne som ikke har/har liten formell pedagogisk kompetanse er svært dyktige pedagoger. Blant de som har formell pedagogisk kompetanse er realiteten variabel.
- d) Vi er en liten kommune med begrensede ressurser. For å kunne oppfylle intensjonene i ny rammeplan er det helt nødvendig med samarbeid på tvers av kommunegrenser. Det er derfor igangsatt en prosess for å utvikle et regionalt samarbeid omkring kulturskole.
- e) Mange med god kompetanse, men mangler vilje / motivasjon for å undervise i noe annet enn 1:1 = dårligere resultat.

Rønningen, Anders: Kompetansekartlegging for kulturskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold

Rapport

**Utgitt digitalt av Norsk kulturskoleråd,
Trondheim, 2018**

